

Náčrt TNP Ústí nad Oravou

Pamätná tabuľa zaradencom do tábora nútennej práce v Ústí nad Oravou

„Myšlienka zriadiť v Československu TNP vznikla minulý rok po [sokolskom] zlete. Vtedy sa ukázalo, že reakcia a zvyšky kapitalistickej triedy v Československu sa spamätávajú zo zdrvivého úderu, ktorý im bol zasadený februárovými udalosťami roku 1948 a že sa pokúšajú o znovuzískanie stratených pozícií alebo aspoň o poškodzovanie socialistickej výstavby.“

Smernice pre využitie TNP, august 1949

„Na každom, pre socialistickú vlasť zachránenom, jedincovi záleží.“

Politické odôvodnenie TNP

„Sľubujem na svoju česť a svedomie, že budem verný Československej republike, že budem zachovávať ľudovodemokratickú ústavu, zákony a nariadenia, že budem plniť ako člen komisie podľa najlepšieho svedomia svojej povinnosti. Sľubujem, že sa nikdy nespreneverím ľudu a zásadám ľudovej demokracie a že budem vo všetkom svojom konaní mať na zreteli len prospech a záujem ľudu. Tak sľubujem.“

Sľub členov komisie pri KNV

bojovať proti skutočným aj domnelým odporcom. Pôvodné predstavy tvorcov zákona o triednom a politickom využití TNP sa však v praxi nenaplnili. Nevyjasnené zostávalo aj postavenie pracovných táborov v rámci väzenského systému. Rozdielny pohľad na zmysel a fungovanie TNP medzi vedením a nižšími funkcionármi KSČ, ako aj nízky počet zaradovaných osôb viedli k postupnému rušeniu pracovných táborov. Aj napriek tomu zaradenie do tábora nútennej práce výrazne zasiahlo do života tisícok občanov a ich rodín. Do TNP na Slovensku bolo v rokoch 1948 – 1953 zaradených 8 240 osôb. TNP vytvárali priestor na izolovanie politicky a sociálne nekonformných osôb v mimosúdnom konaní. Spoločným znakom bola snaha o výchovu, resp. prevýchovu zaradených osôb a využitie ich pracovnej schopnosti na verejnoprospešné práce.

PAMIATKA NA TNP PO ROKU 1989

Obete, ktoré boli zaradené do táborov nútennej práce, sa ani po páde komunistického režimu nedočkali plnohodnotnej rehabilitácie. Na miestach pôvodných táborov nútennej práce sú dnes umiestnené pamätné tabule a v Novákoch je pamätník, ktoré nám pripomínajú utrpenie zaradencov na nútenú prácu. Každoročné pietne spomienky nám pripomínajú represívne zásahy štátu proti nevinným občanom, také typické pre nedemokratické režimy.

PREHĽAD TNP NA SLOVENSKU V ROKOCH 1948 – 1953

TNP	Dátum vzniku	Dátum zániku	Kapacita tábora
Nováky, okres Prievidza	6. 12. 1948	30. 9. 1951	1500 osôb
Ilava	6. 12. 1948	25. 6. 1950	180 osôb
Ústie nad Oravou	11. 2. 1949	30. 4. 1949	300 osôb
Hronec, okres Brezno	1. 10. 1949	20. 3. 1951	400 – 500 osôb
Trenčín	25. 6. 1950	31. 10. 1950	300 – 400 osôb
Ruskov, okres Košice	1. 10. 1951	15. 5. 1953	?

CHCEŠ VEDIEŤ VIAC?

Odporúčané webstránky: www.upn.gov.sk; www.enrs.eu

.tasr.

TÁBORY NÚTENNEJ PRÁCE NA SLOVENSKU V ROKOCH 1948 – 1953

Po februári 1948 pristúpil komunistický režim k perzekučným opatreniam, ktorých cieľom bolo upevnenie moci a zastrašenie nekomunistických vrstiev obyvateľstva. Predzvest'ou systematickej perzekúcie domnelých aj skutočných odporcov sa stalo prijatie zákona o táboroch nútennej práce a zákona na ochranu republiky v októbri 1948. V rokoch 1948 až 1953 predstavovali tábory nútennej práce formu mimosúdnej perzekúcie obyvateľstva. Na obmedzenie osobnej slobody na obdobie od troch mesiacov do dvoch rokov stačilo administratívne rozhodnutie komisie krajského národného výboru.

1948

Minister národnej obrany
Alexej Čepička. Podieľal sa
na zriadení TNP

POVERENÍCTVO VNÚTRA, odbor št. 114

Za. : 84122/06-1/1949. V Bratislave dňa 11. decembra 1949.

Krajské veliteľstvo št. **Veľmi súrne!**

Bratislava.

K číslo: /.

Biskup Josef a spol., sabotovanie 2-ročného a 5-ročného hospodárskeho plánu, vypracovanie návrhu na zaradenie do TNP.

Prilohy: 1.

V prílohe zastrelan trestné oznámenie na Josefa Biskupa a sp-ol. a tým, aby na všetky osoby v trestnom oznámení ste ihneď vypracovali návrh na zaradenie do TNP osobitne na rozsudku súdneho pokračovania. Ďalej žiadam nech je u samostatnej komisie pri KNV v Bratislave zariadené, aby táto pri svojom rozhodnutí o zaradení osôb do TNP vyslovila odmietanie bytov a to najmä osobám, ktoré bývajú v Bratislave a u ktorých so sociálneho stanoviska je to vhodné. Odmiet. byty oznámte okamžite tunajšiemu odboru, oddeleniu d'aby po dohode s bytovým odd. BK odboru, boli tieto pridelené predovšetkým ženám príslušníkom št. b.

Prevedenie výkonu hláste.

Za poverenika: *sigm. T. ...*

Došlo dňa 14 XII. 1949

Čís. 31722

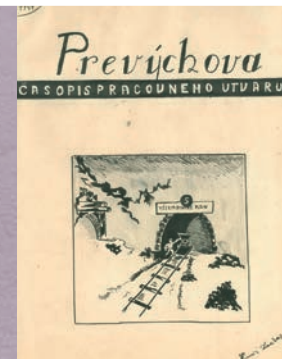
Prílohy: 1

Príloha št. 19331

Z. P. ... 1946

Výborové na, ...

Návrh Povereníctva
vnútra na zaradenie
J. Biskupa a spol. do TNP

Časopisy zaradcov TNP

Príprava zákona o táboroch nútenej práce (TNP) začala v polovici roku 1948 a vychádzala zo skúseností s fungovaním pracovných útvarov zriadených na Slovensku v marci 1948. **Minister spravodlivosti Alexej Čepička** videl v pripravovanom zákone možnosť izolovať režimu nepohodlné osoby, ktoré sa nedopustili trestného činu. Časť členov Ústredného výboru Komunistickej strany Československa (KSČ), napr. predseda Národného zhromaždenia Oldřich John, si uvedomovala protiústavnosť návrhu – **obmedzenie slobody za správanie, nie za trestný čin**. Tvorcovia zákona neskrývali snahu „urobiť z neho v rukách robotníckej triedy nástroj zosťreného triedneho boja...“, pričom počítali s internáciou viac ako 30 000 osôb.

ZARADENCI V TÁBOROCH

Zákon o táboroch nútenej práce schválilo Národné zhromaždenie bez väčšej diskusie 25. októbra 1948. Právomoc zriaďovať a spravovať TNP zveril ministerstvu vnútra. O zaradení osôb do tábora, ako aj o dĺžke obmedzenia osobnej slobody rozhodovali trojčlenné komisie krajských národných výborov (KNV), ktoré mohli ako dodatočný trest vysloviť vypratanie bytu, odňatie živnostenského oprávnenia, prevzatie živnostenského podniku štátom, a tiež zákaz alebo určenie miesta pobytu v určitom územnom obvode po prepustení z tábora nútenej práce.

Krajské komisie zaradili do TNP osoby vo veku od 18 do 60 rokov, telesne a duševne spôsobilé, ktoré sa vyhýbali práci (tzv. **zaháľáči**), ohrozovali výstavbu ľudovodemokratického zriadenia (tzv. **politickí rozvratníci**), hospodársky život, najmä verejné zásobovanie (tzv. **hospodárski rozvratníci**) a osoby, ktoré im v tejto činnosti pomáhali alebo im ju umožňovali (tzv. **pomocníci**). Široká formulácia zákona umožňovala komisiám pri KNV zaradiť do TNP na tri mesiace až dva roky takmer hocikoho vo veku od 18 do 60 rokov. Zaradenci prechádzali ideologickou prevýchovou, ktorej cieľom bolo „zneškodniť kapitalistické prvky v myslení i konaní, ale aj priamo ich primäť k aktívnej účasti na budovateľskom úsilí pracujúceho ľudu“.

Návrhy na zaradenie, u ktorých komisie pri KNV neuznali osobu na zaradenie alebo u ktorých sa zaradené osoby odvolali v lehote 15 dní od doručenia výmeru posudzovala tzv. odvolacia komisia. Všetky rozhodnutia mohla z politických dôvodov preskúmať tzv. politická komisia pri Sekretariáte Komunistickej strany Slovenska v zložení Štefan Bašťovanický, Gustáv Husák a Daniel Okáli.

V auguste 1950 vstúpil do platnosti nový trestný zákon a trestný poriadok. Uznesenia trestného zákona správneho nahradili zákon o táboroch nútenej práce a kompetenciu zaradovania do táborov zverili trestným komisiám okresných národných výborov.

SYSTEM TÁBOROV NA SLOVENSKU

Komisie krajských národných výborov a neskôr trestné komisie okresných národných výborov zaradili v rokoch 1948 až 1953 občanov Slovenska do šiestich táborov nútenej práce s celkovou kapacitou takmer tritisíc osôb – **v Novákoch, v Ilave, v Ústí nad Oravou** pri stavbe Oravskej priehrady, **v Hronci** pre Švermove železiarne Podbrezová, **v Trenčíne a v Ruskove**, kde zaradenci ťažili kameň pre Československé železnice.

Oplotené tábory strážili príslušníci Národnej bezpečnosti, vládol v nich však voľnejší režim ako vo väzniciach.

Vedúci funkcionári KSČ a Štátnej bezpečnosti kritizovali sociálne zloženie a nízky počet zaradovaných osôb, ako aj nevyužitú kapacitu táborov a pomerne vysoké percento zbehov. Začiatkom roku 1951 dospeli k záveru, že TNP sa neosvedčili a budú sa postupne rušiť.

Ministerstvo národnej bezpečnosti javilo záujem len o TNP pri uranových baniach, ministerstvo spravodlivosti odmietalo TNP ako nepoužiteľné pre väzenské účely. TNP boli oficiálne zrušené k 31. decembru 1952, keď boli premenované na útvary prechodných nápravných zariadení. Ako posledný na Slovensku zanikol 15. mája 1953 tábor v Ruskove.

Tábory nútenej práce vznikli krátko po februári 1948, v čase, keď komunistický režim začal prostredníctvom nových právnych noriem legitimovať svoje postavenie a otvorene